

Skogsutbildning 2030

Bakgrund

SLU har för avsikt att förändra sitt utbildningsutbud för att kunna attrahera fler studenter och tillgodose framtida kompetensbehov. Framför allt konstaterar SLU att skogssektorn har breddats, att urbaniseringen bidrar till att ungdomar inte på samma sätt har någon relation till skogen samt att det är brist på fältnära kompetens.

Om Naturvetarna

Naturvetarna är fackförbundet för akademiker inom naturvetenskap. Våra drygt 33 000 medlemmar arbetar inom livsvetenskaperna, miljö, jord, skog, de fysiska vetenskaperna, matematik och informationsteknologi. Av dessa arbetar närmare 4 300 med vetenskaplig forskning och utveckling. Omkring 4 500 är anställda och 1 900 studerar inom universitet och högskola. Drygt en fjärdedel av medlemmarna har disputerat. Naturvetarna är kontaktförbund för Karolinska Institutet och Sveriges Lantbruksuniversitet samt de flesta statliga forskningsfinansiärer.

Naturvetarnas synpunkter

Om förslaget i sin helhet

SLU:s förslag: Jägmästarprogrammet görs om till treåriga kandidatprogram och tvååriga masterprogram s.k. generella program. Sammantaget blir det enligt huvudförslaget fem kandidatprogram och åtta masterprogram. Det kommer även fortsättningsvis vara möjligt att ta ut en jägmästarexamen genom att välja den kombination av kandidat- och masterprogram som uppfyller kraven. Skogsmästarprogrammet ligger kvar i sin nuvarande form.

Naturvetarna anser att SLU har en tydlig profil när det gäller att förse de gröna näringarna med yrkesexaminerade medarbetare med en akademisk allmänbildning som inkluderar naturvetenskap.

Det är viktigt att skogsbranschen fortsätter att vända sig till SLU när de behöver medarbetare som har en förståelse för branschens förutsättningar och en förmåga att göra helhetsbedömningar. En förutsättning för detta är att de som examineras har en naturvetenskaplig grundförståelse. SLU:s nuvarande höga behörighetskrav borgar för kvalitet och är en bidragande faktor till att studenter som utexamineras från SLU är efterfrågade.

Naturvetarna har tidigare framhållit i en skrivelse till SLU:s styrelse¹ att det är viktigt att inte öka antalet studenter på bekostnad av sänkta behörighetskrav. Även om SLU framhåller att det inte handlar om sänkta krav är det riskfyllt för ett universitet med tydlig naturvetenskaplig profil att övergå till att likt andra universitet utbilda bredare mot

¹ Brev SLU:s styrelse 20190705

samhällsvetenskap och ekonomi, utan att bibehålla den naturvetenskapliga grundförståelsen. Risken är uppenbar att studenter från SLU framöver kommer att få svårt att konkurrera med examinerade från tekniska högskolor, där naturvetenskaplig behörighet kommer att fortsätta vara ett krav.

I brevet till SLU:s styrelse framhåller Naturvetarna även vikten av att tydliggöra skillnaden mellan en generell examen och en yrkesexamen. Tyvärr är det fortsatt oklart i det nu utsända materialet vilka dessa skillnader är.

Naturvetarna är positiva till att SLU:s utbildningar i högre grad harmoniseras med Bolognaprocessen, då det underlättar rörligheten nationellt och internationellt.

Vi ser inte heller några problem med att byta namn på utbildningarna för att fler ungdomar ska få upp ögonen för de karriärmöjligheter som skogsbranschen erbjuder.

Styrkor med förslaget

- Ett ökat studentunderlag ger resurser för kvalitetssatsningar i utbildningarna.
- En ökad möjlighet för studenter att upptäcka de karriärmöjligheter som finns i skogssektorn.
- Om konkurrensen om platserna ökar kommer SLU kunna attrahera flera talanger, vilket stärker SLU:s varumärke.
- En ökad möjlighet för studerande att röra sig mellan SLU och andra universitet nationellt och internationellt.
- Intresset för att fortsätta på en doktorandutbildning kommer sannolikt öka. Det är en förhållandevis låg andel från yrkesprogrammen som väljer en forskarkarriär. En stärkt kunskapsutveckling inom skog är angeläget för Sverige som skogsnation och det är en utveckling som redan har initierats och identifierats som nödvändig av skogsbranschen.

Svagheter med förslaget

- SLU:s varumärke med en stark förankring i naturvetenskapen och de gröna näringarna blir otydligare och SLU blir ett universitet i mängden som framför allt utbildar samhällsvetare.
- Studenter examinerade från SLU kan tappa i konkurrenskraft gentemot framför allt civilingenjörer med yrkesexamina, god arbetslivsanknytning och en naturvetenskaplig skolning.
- Studenter kan hamna i situationer där de saknar förkunskaper för att läsa de kurser de behöver för att kunna förverkliga sina mål.
- Det kan bli svårare för ungdomar att hitta utbildningar som leder fram till skogliga yrkesexamina.

- En ökad svårighet att få till en tydlig progression och samtidigt behålla en bredd. Sammanslagningen av Hortonom- och trädgårdsingenjörsprogrammet är ett varnande exempel, där de kemikurser som ges på kandidatprogrammet inte förutsätter några förkunskaper i kemi och där studenter som läst kemi på gymnasiet i praktiken repeterar gymnasiekemin.
- Utbildningskvaliteten kan komma att urvattnas med en strategi som framför allt bygger på att attrahera snarare än att skapa talanger dvs. att stärka SLU:s varumärke genom att öka intagningspoängen och konkurrensen om platserna snarare än att öka det mervärde som utbildningarna ger.
- Den kan bli svårare att bibehålla en god arbetslivsanknytning om avnämaren blir otydligare och bredare än skogssektorn.
- Det är oklart hur förslaget ska tillgodose det ökade behovet av personer på fältnära tjänster.

Vilket scenario matchar bäst våra behov?

SLU:s föreslår tre olika alternativ, med relativt små skillnader.

Det är Naturvetarnas uppdrag att ta tillvara våra medlemmars intressen vid utvecklingen av skogsutbildningarna vid SLU. Bland våra medlemmar inom det skogliga området finns yrkesverksamma på alla arbetsmarknadens sektorer, studenter, forskare och lärare vid SLU.

Istället för att definitivt slå fast vilket scenario som är bäst vill vi framhålla vikten av att beslutet fattas på ett mer solitt underlag kring behoven inom den skogliga sektorn idag och framöver. Likväl som SLU har fokusgrupper kring hur studenternas efterfrågan ser ut, behövs fokusgrupper bestående av arbetsgivare och fackliga organisationer. Samtalen bör fokusera på kompetensbehov och sektorns utveckling. Det beslutsunderlag som finns i det annars så utförliga remissutskicket² är bristfälligt.

Om SLU har för avsikt att utbilda biologer med kompetens om skogsnäringen är det med beaktande av arbetsmarknadsläget särskilt viktigt att ta reda på om kompetensen är efterfrågad.

Merparten av de biologer som finns på arbetsmarknaden idag är ytterst välutbildade (ca 50% är forskarutbildade), kommer inte att gå i pension på många år och upplever redan att konkurrensen om jobben är hård, trots en ökad efterfrågan från miljösektorn. Naturvetarna har valt att vara försiktigt positiva och vågade innan den kris vi befinner oss i nu hävda att biologers arbetsmarknad är i balans. Biologer har en förmåga att skapa sina egna arbeten och har idag en mycket stor yrkesspridning, samtidigt som arbetslösheten bland biologer är något högre än för andra naturvetare.

² En programportfölj för framtiden – förslag om förändrat utbildningsutbud vid SLU (<https://internt.slu.se/globalassets/mw/stod-serv/utbildning/grund--och-avancerad-niva/fordubblingsprojektet/ppup-rapporten-2020-03-20b.pdf>)

Övriga kommentarer

I samband med utvecklingen av skogsutbildningarna är det viktigt att SLU tydliggör hur man ska komma till rätta med bristande mångfald och jämställdhet.

Naturvetarna representerar Sveriges skogsutbildade akademiker och vill avslutningsvis framhålla vikten av att SLU även framgent prioriterar samverkan med skogsbranschen, för att säkerställa att de studenter som examineras har den kompetens som efterfrågas och därmed får bästa möjliga förutsättningar för en god karriärutveckling.

Med vänlig hälsning

NATURVETARNA

Per Klingbjer
Förbundsdirektör

Marita Teräs
Utredare